

ELŐFIZETÉS:
 Egész évre . . . 6 ft.
 Fél évre . . . 3 ft.
 Negyed évre . . . 1 ft. 50 kr.
 A lap szellemi részét illető
 küldemények a szerkesztő-
 nek, anyagiak a laptulaj-
 donosnak küldendők.

BÁCSKA.

MEGYEI KÖZÉRDEKŰ POLITIKAI KÖZLÖNY.

HIRDETÉSI DIJ:
 egy 1 hasábos petit sor 10 kr.,
 többszöri hirdetésnél olcsóbb.
 Nyiltér sora 25 kr.
 Bélyegdíj minden hirdetésnél
 30 kr.
 A hirdetések Bittermann
 Nándor könyv- és könyvnyomdá-
 jában és a szerkesztőnél fogad-
 tatnak el.
 Kéziratok nem küldetnek vissza.

Egyes szám ára 10 kr.

Megjelen minden kedden és pénteken.

Egyes szám ára 10 kr.

Iskola és társadalom.

(Az iskolai év elején.)

Dicsőretekre válik társadalmunknak, hogy a tanügy iránt egyre jobban érdeklődik. Hallgatag elismerése ez az iskola nemzetképző befolyásának, annak a híres mondásnak, hogy: Azé a jövő, akié az iskola. Nem csoda tehát, ha minden értelmes ember küldömbnek akarja tudni s látni a mai nevelés irányát, mint aminőben ő nagyra nőtt; mert hisz érzi, hogy ha nem gyúratik tökéletesebbre a mostani iskolás generáció az előbbinél, akkor a jövő emberöltő sem fog haladást mutatni a maihoz képest.

Ezen becsületére való buzgalom abban is nyilvánul, hogy a tanfériak iránt évről-évre fokozódott igények támasztanak. Név szerint erkölcsileg mindenki többet, különbet követel tőlük, mint amit önmagának megenged. Például nincs az a részeges apa, aki meg ne botránkoznék, ha egy tanferfiút hűsködni látna a korcsmában.

Ami a tanító tudásbeli arravalóságát illeti, ennek gondjától a polgárt és szülőt megmenti az állam az által, hogy a tanfériak képesítését feltékeny gonddal önmaga ellenőrzi.

Hanem aztán annál jobban érdekelve van a társadalom a professzorok vizsgálo, méltató ténykedése által. Persze, mert a felsőbb osztályba lépés az alsóbbnak legalább légségesen való elvégzésétől van függővé téve.

És itt kezdődik a társadalom egoizmusa az iskolával szemben, s mert ezen érdekkapocs egoizmusból forrászik, azért rendszerint igazságtalan is.

Ritkaság, fehér hollónál is gyérebb, az olyan tárgyilagoss itélő, aki azt vallja, hogy azért bukk meg a diák, mert nem tett eleget a mértéknek. Hanem, mert ez a mérték szubjektív — minthogy másképp nem is képzelhető — azért a szubjektumban keres a tényhez indokokat, ahelyett hogy az objektum mulasztásaiban iparkodna azokat föllelni.

A bukkott diák, mint mártír áll a felületen itéletű társadalom előtt s az őt megbuktató tanár, mint bakó. Nem gondolják meg, hogy a szellemi proletariátustól csak az iskolák szűrő szitáinak lelkiismeretes sűrítése által menthető meg a honoratior osztály. Nem gondolják meg azt sem, minő igaztalanság az elnézés azok iránt, akik jobban s többet dolgozva, méltán elvárhatják a megkülönböztetést, az előnybe jutást selejtesebb osztálytársaik fölött. Nem gondolják meg, hogy az eleget nem tevők ilyen megbélyegzése nélkül a komoly tanulmányozás leghatékonyabb rugóját vesztené el és a paszsióból üzött időtöltések hangulatszerű szórakozásaihoz sülyedne le.

Nem menti ezen balfogást az a — különben alaptalan és minden kombinációt lehetetlenítő — kényálítás se, hogy: »Majd meg jön a gyerek esze, nem kell elakasztani.« Mert alsó osztályokban ez a »szegények ügyvédeknek« panacea, melyet aztán a felsőgymnasiumba feljutott gyenge diákok javára úgy variálnak, hogy: Az alsó osztályokban kell bukkatni; aki ötödikig jutott, azt már végig kell eresztetni.

Hát az ilyen okoskodás olyanféle, mint az egyszeri vendégé, aki a tányérozó cigánynak először így fizetett: »Mit akar? Hiszen csak most jöttem.«; másodszor meg így: »Hagyjon békét! Hiszen csak most volt itt.«

Szintén csak olyan langyos biztatás a hanyagságra az a kegyes javaslat, hogy: Aki egy-két tárgyban gyenge, el kell ezt neki nézni a többi kedvéért; mert hisz azért a többiben viheti valamire. Mit gondolnak ezen betegesen humanus nézet hívei, hogy ha a törvényszabta tantárgyak közül kettőt úgy ki lehetne selejtezni, mint ahogy nem lehet, akadna-e száz

gymnázista közt tiz, aki nem a latint és mennyiségtant vetné el; míg a realisták a mathézis mellett a franciát mellőznék.

Bizon-bizon rossz szolgálatot tesz az ifjúság jellemfejlődésének s egyúttal a rendes tárgyakat egyenjogulag beiktató törvény iránt is kevés tiszteletet tanusít az, aki értelen, szeszély-sugalta ekletizálásra tanítja az ifjúságot.

Jobb lenne azt ehelyett figyelmeztetni arra, hogy a középiskolai tanrendszer semmi más ideált nem tűzött maga elé, csak a művelt magyar embert, ami előfeltétele minden szakpályának és különösen az állam összhangos fejlődésének. Javasolják a szülőknek inkább azt, hogy ha szerencsétleneknek vélik magukat érezhetni, mikor egyik-másik gyermeküknek »nincs kedve« a tánchoz: legalább is hasonló megdöbbenéssel kell látniuk s ellenhatniok, ha fiuk egyik-másik tantárgytól idegenkedik.

A tanrendszer, mint a lélek zongorája, minden hang, minden gondolatskála kifejezésére igyekszik a tanulókat képesíteni; tehát egy billentyűje se fölösleges és bármelyiknek kihagyása a szellemi összhang rovására esik.

Akik a hasznosságát akarják a tanyterv alapjául venni, azok az ideáltól, a tőkély felé törekvéstől fosztják meg az illető nemzedéket s végelemzésben olyan nihilizmusra lyukadnak ki, melyben a testen, az állati élvhajhászatot kívül misem jó tekintetbe.

Azért aki nem érti azt, hogy az európa-szerte divó s nálunk is érvényes tanrendszer nem ötletszerű tákalmány, sem nem a tanulók kinzására kigondolt nyolcnyüstös labirint, melyet az egyetemre lépés jogosságául átsevenedni kell; hanem részint az emberi tehetségek arányos együttfejlődésének posztulatuma, részint pedig kompromisszum a tudományok történelmi fejlődése s a jelenkor igényei között: az, ha már a tanuló ifjúság érdekeit szívén viseli, kérje inkább a szülőket, hogy nézzenek fiaik tanulmányi előmenetele után; ellenőrizték, hogy nem járnak-e többet s korábban mint kellene, a tánciskolába s más efféle helyekre; gátolják meg, hogy névnapok, torok s másféle házi-ünnepélyek alkalmával együtt dőzsöljenek a felnőttekkel — akik különben szintén nem kénytelenek vele — a késő éjszakába, és főképp ne adjanak nekik, ha vétkes könnyelműségből tanórát mulasztanak, hamis bizonyítványt.

Az ilyen leckék, ha nem is lesznek népszerűek, minden esetre többet fognak használni a kötelességérzet divatos elaltatásánál és a már úgy is ritka önmegtartadás idő előtti kiölésénél.

18060. szám Bács-Bodrogh megye alispánjától. alisp. 1886.

Van szerencsém értesíteni, hogy Bács-Bodrogh megye törvényhatósági bizottsága harmadik rendes évnegyedes közgyűlése f. évi szeptember hó 14-én és a szükséghez képest a következő napokon, mindenkor reggeli 9 órakor fog, a megyei székház első emeleti nagytermében megtartatni.

Ezen közgyűlés tárgyai:

1. Alispáni jelentés a megye közállapotáról.
2. Kir. belügyminiszteri intézmény a községek szegényjeinek ellátása és az ezen célból szükséges szegény-alap létesítéséről.
3. A megüresült megyei árvaszéki elnöki és esetleg a megüresült főügyési állásnak választás utján való betöltése.
4. Bács-Bodrogh megye 1887. évi költségvetési előirányzata.
5. Jász-Nagy-Kún-Szolnok megye közönségének átirata az 1883 ik évi 46-ik törvénycikkben megállapított földadó mennyiségének leszállítása tárgyában az országgyűlés képviselőházához intézett felirat pártolása tárgyában.
6. Borsod vármegye közönségének átirata a Hentzi sírjának megkoszorúzása folytán történt események alkalmából az országgyűlés képviselőházához intézett feliratának pártolása iránt.
7. Megyei főispán ur ömeltóságának átirata az elmúlt félévről megtartott számonkérő szék eredménye tárgyában.

8. A megyei közigazgatási bizottságnak, az ügyköréhez tartozó igazgatási ágak 1886. évi első felé-beni állapotáról szóló jelentése.

9. A megyei állandó választmány által, az 1886. évi XXII. t. c. 64. §-a alapján, a megye összes községeire nézve, — Zenta rendezett tanácsú város kivételével — elkészített általános szabályrendelet-tervezet: a községi előljárók teendői, a segéd- és szolgaszemélyzet létszáma tárgyában.

10. Ugyanannak az 1886 XXI. t. c. 48. §-a értelmében készített ügyrendjére vonatkozó szabályrendelet tervezete.

11. A községjegyzői nyugdíj-alap 1887. évi járulékanak kivetési jegyzéke.

12. Schmausz Endre alispán urnak a titeli és szablyai járások községei rétföldjeinek közös kezelésére hivatott választmány elnökének megválasztása iránt tett intézkedésről szóló jelentése.

13. Zagoricza Lázár és társai petrovozzellői lakosoknak, Petrovozzellő község képviselő testülete által a községi kézbesítői állásnak újabb betöltése tárgyában f. évi 20. sz. a hozott határozat megsemmisítése iránt beadott felebbezése.

14. Jablonszki József adai községi jegyzőnek felebbezése a folyó évi február hó 8-án megejtett községi irnok választás megsemmisítése iránt, valamint Herbart József adai községi irnoknak, irnoki állásába leendő visszahelyeztetését kérő folyamodványára.

15. Szeude Lőrinc krusevlya községi jegyzőnek folyamodványára, a községi képviselő testület által búza illetményének készpénzbeni megváltását kérő folyamodványára hozott folyó évi 593. számú határozat megváltoztatása iránt.

16. A megyei összes községek szegény-alapjainak állásáról szóló kimutatása.

17. Lokics Novák goszpodincei lakos felebbezése Goszpodince község képviselő testületének 10% községi pótdának 1885. évre történt kivetése tárgyában hozott határozata ellen.

18. Lality község képviselő testületének a községi árvtárban kezelt — teljesen ismeretlen tartózkodású árvák tulajdonát képező pénzeknek a behajthatatlanná vált árvtári követelések fedezésére leendő fordítása tárgyában hozott határozata.

19. Vaskut község képviselő testületének a községi jegyző utáltalányának megállapítása tárgyában hozott határozata.

20. Béregn község képviselő testületének a községi közgyám fizetésének megállapítása tárgyában hozott határozata.

21. O-Palánka község képviselő testületének a községi bíró és esküdtek fizetésének felemelése tárgyában hozott határozata.

22. Bács-Földvár község képviselő testületének az ottani róm. katolikus és gör. keleti lelkészek fizetésének megállapítása tárgyában hozott határozata.

23. Vaskut község képviselő testületének a községi orvosi lak kibővítése tárgyában hozott határozata.

24. Martonos község képviselő testületének egy új tanítói állás rendszeresítése tárgyában hozott határozata.

25. Szeghegy községének az ottani felelős örökkel kötött szerződése.

26. Bikity községének az ottani felelős örökkel kötött szerződése.

27. Bulkesz községének az ottani felelős örökkel kötött szerződése.

28. Goszpodince község képviselő testületének 20% községi pótdának 1886. évre leendő kivetése tárgyában hozott határozata s Lokics Novák és társai goszpodincei lakosoknak az ellen benyújtott felebbezése.

29. Bács-Földvár község képviselő testületének 25000 frnyi kölcsön felvétele tárgyában hozott határozata s Grosz Illés és társainak az ellen benyújtott felebbezése.

30. Kunbaja község képviselő testületének új temetőhely kihasítása tárgyában hozott határozata.

31. Csantavér község képviselő testületének a községi tanítói földek felosztása tárgyában hozott határozata s Kakas Albert és társainak az ellen benyújtott felebbezése.

32. Szenttamás község képviselő testületének két új szerb népiskola felépítése tárgyában hozott határozata.

33. Vaskut község képviselő testületének a községi jegyzői lak felépítése tárgyában hozott határozata.

34. Bács-Földvár képviselő testületének a községi jegyzői lak építése tárgyában hozott határozata.

35. O-Sztapár község képviselő testületének a község által a pesti hazai takarékpénztártól felvett kölcsön mikénti törlesztése tárgyában hozott határozata.

36. Bezdán község képviselő testületének a régi temetőhely eladása tárgyában hozott határozata.

37. O-Becse község képviselő testületének Bajsánszky István volt községi adóvégrehajtó özvegye részére fizetendő végkielégítés, továbbá a községi végrehajtok fizetésének leszállítása tárgyában hozott határozata.

rozata, és Zavisics István jegyzőnek az ellen benyújtott felelőse.

38. Bezdán község képviselőtestületének határozata, egyik megüresült tanítói állás javadalmazásának pénzértékké leendő átváltoztatása iránt.

39. Ó-Kanizsa községének határozata az ottani főter és zsidó utca kikövezése iránt.

40. Bezdán községének határozata a zombor-bezdáni megyei kongó téglát-út mentén levő területek haszonbérbe adása iránt.

41. Kula községének kérvénye a kula-cservenkai megyei útnak haszonbérbe adása iránt.

42. Temerin község képviselő testületének a segéd jegyző fizetésének 100 forinttal való javítása iránt.

43. Dautova község képviselő testületének az iskola és kántor lak felépítéséhez szükséges pénzüsszegnél kölcsön útján leendő beszerzésére vonatkozó határozata.

44-50. Ó-Szivac, Tovariso, Kis-Hegyes, Csávoly, Pacser, Gara és Bajmok községének az ottani felelős örökkel kötött szerződése.

51. Eichardt Ernő, zombori szolgabírósnál alkalmazott írnok, drágasági pótlékot kérelmező folyamódványa.

52. Ó Szivac községének 216 frt;

53. Goszpodince községének 345 frt 42 kr;

54. Káty községének 71 frt 37 kr és

55. Monostorszegh községének 30 frt 60 krnyi beszédhetlen közmunkaváltásdíjak leírása iránti kérvénye.

56. Topolya községének különféle beszédhetlen 6526 frt 15 krra menő követelések leírása hozatala iránti határozata.

57. Alispáni jelentés, a járási főszolgabírák hivatalos pénzek kezeléséről számadásának megvizsgálása eredményéről.

58. Bácsujfalu községének az 1882. évi közpénztári számadása. Gara, Karavukova és Bács községek 1883. évi közpénztári számadásai. Cservenka, Kula, Kiszács, Rém, Feketehegy, Vajsza, Bogyán, Novozselló, Gajdobra, Csonopla, Monostorszegh, Bogojeva, Ó Palánka és Német-Palánka községek 1884. évi közpénztári számadásai. Német-Palánka községének az 1884. évi szegény alap számadása. Német Palánka községének az 1884. évi kórházi alap számadása. Mosorin és Titel községek 1884. évi alapítványi számadásai. Bogyán községének az 1884. évi székház alap számadása. Karavukova községének 1886. évi költségvetése. Bajmok községének 1885. évi pótköltségvetése. Alsó-Kovily és Német-Palánka községek 1886. évi pótköltségvetései.

59. Vaskút, Új Szivac, Parabuty, Rác Militics, Gajdobra, Cséb, Prigl-Szt. Iván, Járek, Veprovac, Torzsa, Cservenka, Csantavér, Ada, Ó-Kanizsa községek 1885-ik évi árvtári számadásai.

Kelt Zomborban, 1886. évi szeptember hó 4-én.

Schmausz Endre s. k.,

alispán.

Hírek.

Városunk hazafias lakossága vasárnap Budavárnak kétszázados évfordulóját kegyeletes módon ünnepelte meg. A hálaadó istentiszteleten, melyen Fejér Gyula apát-plébános fényes segédlettel celebrált, részt vett a város összes előkelősége. Az egyes testületek, élükön főnökeikkel, egymásután sorakoztak a templomban, hogy a hősk emlékének a kegyelet adóját leróják. Ott láttuk a megyei és városi tisztikart, élén a főispán úr ömeltóságával, a cs. és kir. közhadsergebeli és a m. kir. honvéd tisztikart, a kir. törvényszéki és járásbírói tisztviselőket Széchényi József kir. törvényszéki elnök vezetése alatt, az önkéntes tüzoltókat zenekarostul stb. A templom előtt egy század honvédség volt felállítva, mely a szentmisének főbb részei alkalmával sortűzet adott, mire a tüzoltói zenekar a himnus bekezdését játszotta. A mise alatt Janch tanítónak nevédekéi áhítatgerjesztőleg alkalmi darabokat énekeltek; míg Lovich Aranka, városunk e kedves énekes, ismert szép hangján, egy remek szólódarabot adott elő; Tessényi Vilma és Kiss Irma kisasszonyok pedig finom műnyszerűséggel és szép összhanggal egy duettet énekeltek.

Egyházi hírek. Evetovich János bikityi káplán Katymarra, Török Gyula katymári káplán Bikityre hasonló minőségben áthelyeztettek. Hengen Vendel áldozár Gajdobra káplánnak rendeltetett.

Pályázat. A helybeli kir. törvényszéknél I. oszt. aljegyzői állásra 4 hét alatt pályázat van hirdetve.

Szerep egyházi kongresszus. Az újdéki „Branik” szerint kormányunk elhatározta, hogy a szerb egyházi kongresszus folyó évi október hó 27-ik napjára hivassék újból össze. E határozat közöltetett már Angyelic szerb patriarchával avégből, hogy az egyházi kongresszus egybehívására vonatkozó javaslatát a legfelsőbb helyre felterjessze. Ugyancsak a „Branik” jelenti, hogy a szerb püspöki zsinat (synodus) folyó hó 15-én összeül Karlócan az 1879. évi kongresszus azon határozatainak letárgyalása végett, melyek hozzá utasítottak, ezek pedig: a parochiák és protopresbyteriátusok rendezéséről szóló szabályrendelet, az eparchiák szabályzata s az egyházi tanács szervezete. A verseci szerb püspök is e synodusi ülésen fog választatni.

Zányi Kálmán volt szolgabírói végrehajtó Vajszkán községi jegyzővé választatott.

Előmunkálati engedélyek. A közmunka- és közlekedési miniszter, az Apatintól Zomborig vezető közúti gőzmozdony vasútvonalra, továbbá a magyar királyi államvasútak verbász-kulai állomásától Ó-Palánkáig vezető gőzmozdony helyi érdekű vasútvonalra Klein D. W.-nek; a magyar királyi államvasútak zombori állomásából kiágazólag Zombor városán keresztül az országúton Apatinig, illetve az ottani Duna-rakpartig, valamint kiágazással Zombor városában és a Ferenc-csatorna rakpartjáig vezető gőz-tramvay-ra Getto Gyula és Klauber Vilmos mérnököknek előmunkálati engedélyt adott.

Bajáról Poeskay Izabella urnő ő nagysága vallásos szive sugallatát követve, Kisasszony napjára — a leglátogatottabb búcsú alkalmából — a dorozsói szentkúti kegyhelynek két darab égszínű bársony oltárnápnát virágos himzésű keresztelékkel és egy igen finoman horgolt velumot a kegyelemkép takarójával

volt szíves ajándékozni. Mely kegyeletes tényt lelkipásztori tisztem parancsolja nyilvánosságra hozni, kívánván ő nagyságának, hogy szent intenciói a Bold. Szűz által égi kegyelmekkel jutalmaztassanak meg. Dorozsói 1886. szept. 2. Horváth Imre plébános.

Kedden és szerdán lesz városunkban az összes szerb tanítók és népnevelők egyet-alkító értekezlete.

Meghívó. A Bács Bodrogh megyei Gazdasági Egyesület igazgató választmánya folyó hó 13-án délután 4 órakor a megyeház kistermében ülést tart, melyre az igazgató választmány tagjait tisztelettel meghívjuk. Kelt Zomborban, 1886. szeptember hó 6. Rombay Dezső titkár, Schmausz Endre elnök. Tárgyak: 1. Jelentés a topolyai szántás- és ekeverseny tárgyában. 2. Lőtenyész biz. jelentése a Zomborban tartott lődíjazásról. 3. Művizsgáló biz. jelentése a megéjtett művizsgálatról. 4. Miniszterium leirata a fedeztetési állomások szervezése tárgyában. 5. Miniszterium leirata a katonai lővász tárgyában. 6. Miniszterium leirata a selyemtermelés tárgyában. 7. Az adai földmives iskola igazgatóságának kérelme az egyesületi ösztöndíj megújítása iránt. 8. Miniszterium rendelete a közigazgatási előadókat illetően. 9. Miniszterium leirata a babtermelés tárgyában. 10. Országos Gazdasági Egyesület felhívása az országos árpakiállításra. 11. Komárom megyei Gazdasági Egyesület átirata a védvámok tárgyában. 12. Heves megyei Gazdasági Egyesület átirata a Fiumében felállítandó import-csarnok tárgyában. 13. Torontál megyei Gazdasági Egyesület átirata a romániai vám- és kereskedelmi-szerződés tárgyában. 14. Komárom megyei Gazdasági Egyesület átirata a bogyártás tárgyában. 15. Miniszterium leirata a kért segély tárgyában. 16. Országos Gazdasági Egyesület felhívása a tisztavérű állatok törzkönyvelése iránt. 17. Müller budapesti gazdasági gépgyáros ajánlata. 18. Folyó ügyek. 19. Tagváltások. 20. Indítványok.

A zombori állami főgymnaziumba 251 tanuló iratkozott be. Szombaton a tanári kar jelenlétében olvasta föl az igazgató, megfelelő magas beszéd kíséretében, a törvényeket és hétfőn reggel megkezdődtek a rendes előadások, melyek eddig az új butorzat miatt késnek.

Gyászhir. Wagemann Mihály f. évi szeptember hó 2-án éjjeli 11 órakor, életének 78. évében elhunyt. Hált tisztem szeptember hó 4-én délután 5 órakor a rókusai sírkertben örök nyugalomra helyeztetett. Béke hamvaira.

Pacséron e hó 2. és 3. közi éjjeli 1/2 órakor ismeretlen tettesek a községi irodából 301 db passzust, 100 db igazolási jegyet és 6 cselédkönyvet loptak el. A betörőnek eddig semmi nyoma.

Honvédség gyakorlata. Az 5. (szegedi) és 6. (szabadkai) feldandárhoz tartozó zászlóalj, tehát megyénk összes honvédsége, Szabadka környékén fogja az őszi gyakorlatokat teljesíteni. Az újdékiek vasárnap indultak el s Verbászon, majd másnap Topolyán meghálva, kedden estefélre érkeznek Szabadkára; míg a zomboriak hétfőn reggel indultak, Bajmokon meghálnak és amazokkal egyidejűleg helyezkednek el a városban. A két feldandár egész e hó 14-ig együtt fogja a nagy gyakorlatokat tartani; 14-én pedig kivonulnak Szabadkáról és nappal csatároznak, az éjtel pedig menetszerű rögtönzött táborokban a szabad ég alatt töltik. A szabadkai feldandár társállomása nyilván Pálics körül, a szegedi pedig Röske körül lesz.

Gyilkosság. Egy újdéki családában a temerini vásárról jövő újdéki szerb paraszток itt állapotban belekötöttek az ott mulató járeki svábokba. A vitának az volt a vége, hogy egyikük halva maradt a helyszínen, kettő pedig súlyos sérüléseket szenvedett.

Adakozás. Az Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesület részére, Vértesi Károly helybeli ügyvéd 5 frtot adományozott a Budapesti Hirlapnál.

Vásár. A csantavéri őszi országos vásár szeptember hó 19-ik és 20-ik napján, vagyis vasárnap és hétfőn fog megtartatni.

A városunkban székeltő cs. és kir. közhadsergebeli katonák, szombaton délben érkeztek haza Székes-Fehérvárról a legjobb kondícióban.

Csillagok járása. Szeptember hóban a hold változásai a következő napokra esnek: Első negyed 5-én reggel 9 óra 12 perckor, hűldtölte 13-án délután 7 perckor, utolsó negyed 21-én reggel 7 óra 12 perckor, újhold 27-én este 10 óra 30 perckor. Hold a földtávolban lesz 11-én s földközélen 26-án. Bolygók járása a következő: Venus a hónap első hetében mint szép hajnalcsillag ragyog az égbolton. Merkúr 7-én napközbe jut. Mars 13-án este látható, Venus 18-án napközben lesz. Szaturnus 20-án éjfél tájban kel. Merkúr 28-án a nappal együttállásban. A nap látszólagos pályáján 23-án lép a mérleg jegybe s az egyenlített metszven, az őszi éj és nap egyenlőségét okozza. Ekkor kezdődik a csillagászati őszi; közönségesen 21-től számítják az ős kezdetét.

A szabadkai kerület tanítógyűlése f. é. szeptember 2-án, Csantavéren, tartott meg főt. Probojevich Fülöp szabadkai esperes-plébános elnöklete alatt; aki azt igen szép beszéddel nyitotta meg. Mielőtt a gyűlés a kitűzött tárgyra tért volna át, Rekvényi János, az egyesület jegyzője, ebbeli tisztségéről leköszönvén, helyébe egyhangulag Fidler Géza bajmoki tanító választott meg. A megjelent tanítók közül Konczek Imre és Rekvényi János a következő témáról tartottak sikeres felolvasást: „Hogy a terményrajzi oktatás kitűzött céljának megfelelően, milyen eljárás kell követnünk tanfolyamunkint: a) a tananyag megválasztásánál? b) az egyes terményrajzi leckék vezetésénél? c) különösen miként használjuk fel a közép és felső évfolyamokban az olvasókönyvet a terményrajzi oktatás támogatására?” Az utóbbinak dolgozatára Fidler Géza tett néhány megjegyzést. Ezután Kiss Béla csantavéri i. tanító az asztalt, Herc keleibai tanító pedig a lovat ismertette felolvasásában. Ez utóbbi felolvasás általános tetszést aratott, azonban néhány kifejezése által hosszabb vitára adott alkalmat. A gyűlés befejezése után főt. Páncsich Jakab helybeli plébános hívta meg a jelenvoltaikat vendégeinek. A kik szíves vendégszeretében résztvettek, azok örömet emlékeznek vissza az ott töltött kellemes perckre.

Az adai m. kir. földmives iskola vizsgája folyó évi szeptember hó 15-én és a következő napokon tartatik meg.

Zentán az 1849. évi február 2-án lemeszárolt magyarok emlékére Opitz Sándor adai plébános volt honvéd százados és országos képviselő, hazafias buzgólkodásából Adán egy díszes keresztet állítottak fel, melynek felszentelése e hó 5-én történt meg. Az ünnepélyről legközelebbi számunk hoz részletes tudósítást.

A földmívelési miniszterium az adai m. kir. földmives iskola igazgatóját felhívta, hogy javaslatot adjon be, mely szerént a bekövetkező télre a felnőttek gazdasági szakoktatására mi módon volna képes vállalkozni úgy, hogy e mellett a meglehetősen elhalmozott teendők az intézet vezetőire ne hárítának nagyobb terhet.

Szabadkán több sportmegt nagy kirándulást tervez kerékpáron. A program szerint a kiránduló társaság érinteni fogja Szegedet, Temesvárt, Fehértemplomot s onnan Belgrádra rándulnak.

Ns.-Militics és Budavár visszavétele. Községünk lakossága őseinek méltóan ünnepelte meg e napot. Az ünnepély sikerült legkezebb bizonyossága az este megtartott 80 teritékű lakoma, melynek úgy szellemi, mint materiális része fényesen sikerült. Megmutatta a község lakossága, hogy érzi s érti a nap jelentőségét, hogy van érzéke oly dolgok iránt, melyek az értelem nemességére mutatnak. Helyesen fogta fel s komolyan is ünnepelte meg az emlékezes napot. Voltak ugyan néhányan, kik politikai színezetűnek szerették volna az egészet feltüntetni, de ebbeli rövid látásuk hajótörést szenvedett, mert a község színjava, élén páratlan jegyzőjével, osztatlan helyesléssel, a rendes útra terelte az ügyet. A vacsora előtt egy rögtönzött dalárda énekelte a Himnuszt s Szózatot, míg a jelen voltak állva hallgattak meg. Az első tőstöt Kaich József mondotta, lelkes hangon éltetve a királyt. Szólt még a község derék segédlelkese magyarul, majd bunyevácul, éltetve a nemes ősök nemes utódait, kik a nap jelentőségét fel tudták fogni. Milassevits az egyetértesre üríté poharát. Majd éltették a kerület képviselőjét, főszolgabíróját stb. A rendező bizottságot is teljes dicséret illeti meg. A jó példa fogott, mert Militics után Csonoplya községe is tartott hasonlómű ünnepélyt.

Az adai gőzhajó állomásnál serényen folyik a munka, hogy az állomástól a kikötőig terjedő út a kor igényeinek megfelelő díszes és praktikus járdával láttassék el; mert eddig gyakran megesezt, hogy a töltésről, mint a legyek, úgy hullott alá a pasasérok.

Vettük a szabadkai Közvélemény első számát. Mint programjából kivettük, politikájára nézve szabadelvű lesz. Az első száma, örömmel konstataljuk, ügyesen van meg-zerkesztve. Kívánjuk, hogy hosszú életű legyen.

A Deutsche Zeitung és a torzai jubileum. Lapunk egyik minapi számaiban megemlékeztünk a Deutsche Zeitung egy cikkéről, melyben a délmagyarországi németek elnyomatásán siránkozik és Torzsának 100 éves fenállási ünnepe alkalmából igen terden és hamisan idézi Rác Györgynek ott mondott köszöntőjét. Minthogy ezen ünnep részletes akeitának sorában a ferditve idézett pohárköszöntő is keztünkbe akadt: im itt közöljük hű fordításban és szépen kérjük a Deutsche Zeitung ismeretlen levelezőjét, legyen szíves ezt lapjával szívesen közölni és egyuttal néhány torzai polgárnak fotográfiáját belepakkolva a Schulerveinhez németjeink inségének és zaklattatásainak okmányaképen eljuttatni. A köszöntő így hangzik: „Uram! Kint, a Németbirodalomban, van egy német iskola egylet nevezetű társaság, mely kiváló feladatával tűzte ki magának a magyarországi elnyomott német-sorsát enyhíteni. Nagyon szeretném, ha ezen németországszerzte elterjedt egyletnek minden, vagy legalább egynéhány tagja részt vehetne ezen szép ünnepben és közvetlen szemlélet útján meggyőződhetnének, hogy a németeknek Magyarországon való állítólagos elnyomatása általában nem, a torzaiaké pedig különösen sem akadályozta őket abban, hogy ugy szellemi, mint anyagi téren odatejldjének, ahol németbirodalomban élő nyelvrokonáikkal bátorosan ki mernek állani a mérközés perondjára. Igenis uraim, a torzai németek élő bizonyosságai annak, hogy beszélhet az ember nemétől s érezhet mellette magyarul; és hogy a német anyanyelv és magyar hazafiaság a világot sem zárja ki egymást. A torzai németek, akik eredeti hazájukból a művelődés szükségérzetét, azonfelül szorgalmat, tükarekosságot és rendszereteket hoztak velüközületett örökségképen magukkal, ehhez a sok szép erényhez még egyet, a legszebbet kapcsolták: a hazafias szabadságszeretetet és azt betelepülésük után 65 évre, a verzivataros 1848-ban életükkel is megpecsételték, úgy, hogy meggyőződésem szerint, az ő hazaszeretetük, miut az ő kiolthatlan örökségük, fog nemzedékről nemzedékre szállani. Ezen derék lakosságuk a jövőben is remélt virágzására emelek poharat, hogy mig csak a Schulervein főnall, folytonos példát nyujthassanak a német birodalomnak arra, miszerint Magyarországon a polgárerények a nemzetiségre való tekintet nélkül, közbecsülésben részesülnek és azoknak birtokosai a magyar hazának minden tekintetben egyenjogu gyermekeikül tekintetnek”. Eddig a köszöntő. Cserében elvárjuk, hogy a tisztelt Zeitung is fog nekünk legközelebb Posenből egy lengyel lakomáról hasonló német humanitársól tauskodó lengyel-barát köszöntőt beküldeni.

Az adai m. kir. földmives iskolából a f. évi október végén lép ki 14 végzett nevendék. Közülök a jövő évben sorozás alá kerül csaknem mind. A vállalkozást ifjakat igazgatójuk egy évvel előbb t. i. a jelen évben mint önkénteseket besoroztatván, Mezöhegyes, Kisbér, Bábóla és Fogarasra osztotta be — a méneskarhoz, hol bizonyára üdvösebben és könnyebben fejezik be a gyöngy életet. Szintén nyomós ok a mellett, hogy aki teheti, járassa oda a fiát!

Külön vonattal kéjutazást rendez Párisba a magy. kir. államvasutak városi menetjegy-irodája (Budapest, Mária Valéria utca, Hungária szálló), mely szept. 18-án indul, Münchenben egy napi, Párisban hat napi tartózkodást enged, visszajövetre pedig tetszés szerént egy hónapi idő marad. I. osztályú menettéri jegy ára 115 frt, ellátással és szállással szept. 27-én estig 190 frt, II. osztályban 85 frt, illetve 150 frt. Bővebbet megtudhatni a vasúti állomásokon.

Melléklet a „Bácska” 70-ik számához.

A folyó hó 14-én tartandó közgyűlésen felveendő tárgyaknak tárgyalásra való előkészítése céljából a megyei állandó választmány f. hó 12-én és 13-án mindenkor reggeli 1/2 10 órákor ülést tart.

Az országgyűlési képviselő választóknak az 1887. évre szóló ideiglenes névjegyzéke ellen beadott felszólamlások és észrevételekre vonatkozó határozatok meghozatala tekintetéből, Bács-Bodrogi megye központi választmánya folyó évi szept. hó 9-én c-üörtökön d. e. 9 órákor a megye palota kistermében ülést tartandó. Az egyes választókerületek illetőleg az azokhoz tartozó községek névjegyzékéi ellen benyújtott felszólamlások, esetleg az erre vonatkozó észrevételek választókerületenként, a következők sorrendben fognak tárgyalásra alá kerülni, u. m. I. Az almási, II. A rigyicai, III. Az apatini, IV. A kernyajai, V. Az ujverbászi, VI. Az óbecsei, VII. Az ókanizsai, VIII. A hódásghai, IX. A tovarisovai, X. A kulpini és XI. A titeli választókerület.

Kifogott hulla. Martonoson f. évi augusztus hó 8-án este a Tiszából kifogott egy hulla, melynek leírása következő: a hulla teljes felosztásnak indult, bekövetkezhet agnoszcálása lehetetlen, ruházata rövid szennyes ing, alsó nadrág német viseletű, a hulla körülbelül 18 éves korbelinek tekinthető, cirkumcizió folytán zsidó vallású lehet.

A hetivásárok és az ipar társulatok. Az ipartörvény 50 diki §-a, mely szerint hetivásárokon kizárólag helyben lakó iparosok vehetnek részt, a vidéki ipartársulatok körében nem mindenütt talált kedvező fogadtatásra. Így a f. i. általános ipartársulat egy, az orsz. ipar egyesületéhez ez ügyben intézett átiratában elég találaton jellemzi a jelzett intézkedés hatását. Az átiratnak ez a része a következőleg hangzik: Ez az intézkedés tapasztalásunk szerint 1. ellenkezik a nagy közönség érdekeivel, mert miatta kevés az eladó és kicsi a választék. 2. Akadályozza az ipar haladását, mert kizárja a versenyt. 3. Csökkenti a hetivásárok jelentőségét s látogatottságát. 4. Az iparosokat, különösen a hetivásárral nem bíró községekben — miután iparcikkeiket forgalomba nem hozhatják — károsítja és tönkre juttatja. 5. Különbséget tesz az iparosok között és szükség nélkül irigykedést támaszt közöttük. Mindezek következtében kéri az ipartestületet oda-hatni, hogy a jelzett intézkedések az ipartörvényből teljesen töröltesse.

Táncvigalom. A zombori egyetemi szerb ifjúság által f. hó 2-án tartott zártkörű táncestély fényesen sikerült. Az estélyen, habár kevésszámú, de elegáns közönség vett részt. Ott láttuk az összes szép szerb leányokat, kik a kólót épp oly tüzelt járták, mint a csárdást, sőt ez utóbbit négyszer megújították. A tánc, ősi szerb szokás szerint, dudaszó mellett kezdődött s folyt a legjobb kedélyhangulatban a szó teljes értelmében kiváló kivirradtig. Az első négyest 20 pár táncolta. A díszes hölgykorszorban ott láttuk a következő kisasszonyokat: Bikár Zorka, Borgovics Zorka, Konyovits Szida, Kupuszarevits Mileva és Anna, Polzovits Darinka és Milana, Rigyicski Izidora és Vera, Sztankovits Vidoszava (Ó Sztapárról), Theodorovits Julianna, Vuics Vera és Szida, Vukicsevits Szofia és Anna. Az urasszonyok közül: dr. Drakulits Pálné, Makszimovits Szilárdné, dr. Poppovits Istvánné és dr. Vuics Jánosné. A kedélyes mulatság leginkább Konyovits Dásó jogász fáradságot nem ismerő buzgalmanak köszönhető.

Monostorszegen e hó 1-én, Horváth Antal egyhangúlag tanítóvá választották.

Biro Antal, szabadkai kir. törvényszéki elnök, nyugdíjaztatása iránt folyamodott. Utódjául Lobmayer újvidéki és Nyers kalocsai kir. törvényszéki elnököket emlegetik.

A palicsi furdóvendégek f. hó 1-én sikerült búcsú-estélyt rendeztek.

Bajszáró irják: Midőn a csendőrségi intézmény 1882-ben életbe lépett, sokan várták tőle közállapotaink javulását, s hitték, hogy a vagyonbiztonság jobb lábra fog vergődni. De e remények csak részben teljesültek. Rablás, lopás, gyilkosság, most is történik ugyan országszerte, de 4 év óta mégis, a hiteles statisztikai kimutatások szerint, kisebb mérvben. A bűnösök kézrekerítése is hamarabb történik napjainkban, de — nincs szabályos kivétel nélkül, — csendőrségünk is bizony sokszor hiába nyomoz hetekig, hónapokig, a bűnös nem kerül kézre. Ezen dolgok arról jutottak eszembe, hogy községünkben is rövid fél év alatt 2 rablógyilkossági kísérlet fordult elő, de a tettesek máig is ismeretlenek. Azonban vagyon- és közbiztonsági állapotaik a lehető legjobbak, a mi felelős öreink főnökeinek, Karakásevits Gábornak köszönhető. Ugy hallom, hogy a bajmoki felelős öreik lemondottak, mert a kár eddig több, mint egész évi fizetésük. Közösgünkben pedig 8 hó alatt 30—40 forintnyi kártérítésük volt felelős öreinknek. A múlt hetekben bajsai Vojnics József szállásáról loptak el 5 darab sertést, de már másnap Karakásevits ügyessége folytán, a sertések megkerültek, a tolvaj pedig elfogott. Kívánatos is volna, hogy a község elüljárósága a jövő évre ismét Karakásevitsal szerződne, úgy nálunk a személy-, és vagyonbiztonság a legjobb kezekbe volna letéve. A felelős öreik főnökeinek közérkölségi szempontból is vannak érdemei. Két évvel ezelőtt a korcsmai verekedés egymást érték, de most a korcsmaiak meghunyászkodtak. A főnökök, — a falusi ifjúság e bünbarlangjai — Karakásevits erélyes intézkedési folytán, nálunk többé ismeretlenek.

Kinevezések. Szabadka város főispánja a fel-függesztett Stoczek Károly városi alszámvevő helyére Karvázy Sándor számvizsgálót, ennek helyébe pedig Dulics Antalt nevezte ki.

Zsarolás céljából Eper András, kúlai születésű, újvidéki lakos, egymásután több fenyegető levelet küldött Fernbach Antal temerini nagybirtokoshoz, hogy tőle pénzt zsaroljon ki. A zsarolók azonban rajtacsípték s befogták, hol ő rejtejt késével sziven szurta magát, úgy, hogy rögtön belehalt.

Moholon Gruits Miklós szerb tanító öngyilkos lett. Alig egy pár hónap előtt házasodott meg másodsor, de fiatal szép nejét folyton ültötte-verte. A napokban a szülők haza vitték az asszonyt. Ugy lát-szik, Gruits öngyilkosságának ez volt az oka.

Postarablás. Rác-Militicsról f. hó 4-iki kelet-let irják: „Ma reggel 3 és 4 óra között a Doroszlóról jövő postát szőlőlőinktől vagy 200 lépésre öt tegy-veres rabló megtámadta, Stricsevits nevű kocsist a kocsiról lelétték, a másik kísérőt pedig fejbe ütötték s ledobták a kocsiról. A rablók a kocsival, lóval és az összes postai küldeményekkel odább álltak Stricsevits hulláját Doroszlóra szállították, a hol ma délután boncoltatott föl.

A szabadkai négyelet Lajos napján sürgönyileg gratulált dr. Haynald Lajos baboros érsekünknek. A főpásztor a következő válasszal köszönte meg a szíves megemlékezést: „Hő köszönetemet a nemes négyelet szíves üdvözléteért. Isten áldja meg a nemes-lelkű úrnőket és tisztelt családjaikat. Haynald.”

Az új-verbászi ifjúság a napokban az ottani gymnasium javára fényesen sikerült művelői elő-adást rendezett. A bevétel 136 frt 80 krt tesz ki.

A Maroson a napokban egy bezdáni kereskedőnek 1500 métermáza buzaját el-ülyedt.

Arveres. Pacher Károly 3803 frtra b. ingói szept. 10. Szabadka.

Érdekes pályázat. Igaz ugyan, hogy a tiroli gyerekek — kit a sóvényajtó kinyitására kértek föl — úgy mutatta be magát az egyszeri két német doktor, hogy: „A doktor olyan ember, a ki mindent tud”, de nekem most, midőn a „Néptanítók Lapja”-nak pályázatot rovatát olvasom, eszembe jut azon latin közmondás igazsága: Non omnis doctor, doctus! Eltekintve ugyanis attól, hogy a m. . . . i ir. iskola-széknek doktor elnökéről, illetékes személytől, azon reá nézve nem éppen kedvező vélemény van nyilvánítva, hogy „láttelel” helyett „bonjegyzőkönyvet” vett fel egy élő emberről; még az is megessett rajta — aminek ugyan ő nem oka, csak a mennyiben elfogadta — hogy kevés pedagógiai és népiszkolai törvényismeret mellett, az iskolaszék elnökévé választották. Állítás csak bizonyítással értékes. Azt állítottam „kevés a népiszkolai törvényismerete.” Az 1868. évi 38. törvénycikk 142. §-a azt mondja: „A tanító fizetése tisztes lakáson és legalább egy negyed holdnyi kerten kívül nem lehet kevesebb 300 frtnál”; és ők 250 frtot szabnak meg. És a 250 frtos törvényellenes — mert a minimumból is 50 frt hiányzik — fizetésért ugyan mi kívánhatik? Csekély-ség! „Személyes megjelenés!” ha mindjárt Galiciából jönne is! „Próbaelbádas” melyet a doktor-elnökhöz hasonló paedagógusok fognak megkritizálni. Jaj nekem ki kizár! „A midőn a feltételek bővebben fognak tárgyalatni!”, „Utiköltség csak a megválasztottnak térítetik vissza.” Gavallér iskolaszéki elnökség! Annak, ki hiába idefárad, nincs regresszusa, csak annak a ki marad! Igaz, hogy ez csak felánnyiba kerül, mint a visszamenő. Továbbá kell a: „Családi állapotot jelző bizonyítvány!” Bankárnak vagy tollszedőnek a fia e? Végül még egy csekély kellék! „A gymnasium tárgyakban oktatásra képesítő bizonyítvány.” Ez a legfájnabb feltétel. Legyen gymnasiumi tanárságra mindenből szakvizsgája és jöjjön el M. . . . r. 250 frt fizetésre 2 ik tanítóknak. Okosabb, törvényesebb és emberségesebb pályázatot hirdessen a doktor-elnök ur! Mert az ilyen „feltételek” nagyon fureska fölvetésekre sarkalják az embert.

Baján Ringer Henrik szabóság a napokban a Sugoviczba fuladt.

Ünnepélyek Csonoplyán. Községünk érdemes elüljárósága, élén a derék jegyzővel, Deák Andorral, f. hó 4-én jól sikerült ünnepélyt rendezett Buda visszafoglalásának kétszázadik évfordulója alkalmából. Kora reggel járt már végig a falun a dobosz. A jámbor polgárság remegő szívvel leste a kisbíró szájából a szót, mely valami új porció lefizetését szokta rendszeren követelni. Ezuttal a dobosz sem adott, sem közkölséget nem kért, hanem ünnepélyre hívta a népet. Hét órára volt hirdetve az ünnepély kezdete, de a kíváncsiak már 5 óra után sietek a nagyvendéglő elé, hol a magyar és német trombitások egyesült kara tuja a szebbnél szebb népdalokat. Hét órákor három tarack lövés jelezte az ünnepély kezdetét, mire az összegyűlt tömeg a községháza elé vonult, hol Deák Andor jegyző néhány lelkes szóval indokolta az összehívást. Ezután a trombita szót elnyomó éljenzéssel indult meg a menet, hogy csakhamar megállapodjék a templom előtt. Itt az értelmiségből alakult dalkör elébekerült a „Szózat” első szakaszából, majd Mayer Károly joggyakornok lépett az emelvényre és lelkes magyar szavakkal esetele az ünnepély jelentőségét és megemlékezett a török világról. Az éljenzéssel meg-meg szakított rövid beszédét újból éljenzés követte. A menet, melyhez a zeneszó ekkor már a község nagyrésztét oda esalta, a kivilágított után át, a bunyevő részbe vonult. Itt Rónich Gerő, r. kath. káplán, igazi szónoki hévvel szolt a nép szívéhez. Persze a zsvivőből bőven jutott neki. Innen a menetet a kivilágított utcákon át a német részbe vonult, folytonosan éljenzve a királyt, Budát, a magyar szabadságot, alkotmányt stb. No az éljenzés közbe becsuszott egy-egy „Abzug” is, mely hogy Janszkit illette, azt talán mondani is felesleges. Hja! a nép is nehezen felejt. Ez alatt a kitűzött helyre érkezünk, hol dr. Danninger Ádám, köztiizteletben álló orvosi helyettes, mondott német nyelven emelkedett szellemű beszédet. Szépen emlékezett meg az ünnepély okáról, a törökök keze alatt elvérzett őseinkről, végre hazaszeretetre buzdította német nyelvű polgártársainkat, mondva: „Német nyelven beszélünk ugyan, de azért szívünkben magyar érzelmeke honolnak” stb. Mint a többi beszédet, úgy ezt is a „Szózat” elének-lése előzte meg és a „Hymnus” követte. A szóp három beszéd meghallgatása után, a községházához vonultunk. Itt községünk derék jegyzője mondott szívből fakadó köszönetet a megjelenteknek és örömet fejezte ki ama példás rendért, melynek tanúi voltunk. Fáradság 9 órákor oszolni kezdett, míg a fiatal-ság táncra kapott és járt a éjjelen tülig.

A Tóth Kálmán-szobor alapítókéje 8384 frt 49 kr tőből és 500 frt követelésből áll.

Baja város községének Riedinger L. A. augsburgi vállalkozóval a városnak gázal való kivilágítása iránt kötött szerződését a m. kir. belügyminiszter jóváhagyta.

Egy ritkán virító pompás növény díszlik jelenleg teljes virágzásban, Szemő Gyula urnak a földön levő udvar-kertjében. E növény — Yucca gloriosa — csak 40—50 évi időközben virágozik, azért érdemes a megtekintésre, a szíves háziur örülni fog mentől többben látogatják a ritka szép tüneményt.

Budavár elfoglalásának 200 éves ünnepélyén Zombor sz. kir. városát Hoffmann Mihály polgármester, Kozma László és dr. Sztajkovits Péter urakból álló küldöttség képviselte.

Búcsú. A tegnapi napon vettek búcsút a zombori kir. építészeti hivatali tisztviselői Tripolszky Gyula kir. főmérnöktől, mely alkalommal a tisztikar nevében Kobut Henrik tartotta az alkalmi beszédet s mely után egy díszes emlék albumot nyújtottak át a távozó főnöknek ragaszkodásuk emlékeül, mire Tripolszky Gyula elérékenyülve mondott Isten hozzádot a tisztársáknak.

Tanítóválasztás. Mélykúton a leköszönt Schmidt Lőrinc hely-be Drégely Kálmán választatott meg tanítóknak.

Halálozás. Baján Józsa Károly tanító-képző-intézeti tanárnak neje, hosszas szenvedés után, f. hó 2-án elhunyt.

Az elemi iskolai túlterhelés.

Vajon a népiszkolai tananyag túlterhelheti-e korunk erőtlén gyermekeit? (Némi kitérésekkel.)

A hazai törvényhozás népiszkoláink belső rendezésével igazán csak 1848-ik évben foglalkozott tüzetesen. De az akkori viszonyok miatt a javaslat nem emelkedhetett törvényerőre, mely az oktatás körébe a vallásitanításon kívül felvette az írást, olvasást, fej-és jegyszámolást, természetrajzt, természettant, történelmet, földleírást, a polgári jogok és kötelességek ismeretét, testgyakorlatot, különös tekintettel a hadi szolgálatra, és az éneklést.

Hogy a dolgot még előbbre vigyem, már a harmincas években belátták annak szükségét, hogy a népiszkolákban a természettudományi tárgyakat is kell tanítani. Ennek kapcsán az akkori olvasókönyvekbe néhány realismeret terjesztő olvasmányt fel is vettek.

De csakhamar tapasztalták, hogy ezen kevés, elvont módon írt olvasmány által cél el nem érhető. Sem az 1845-iki kormányrendelet, mely a népiszkolai tanrendre vonatkozik, sem az említett 1848-iki törvényjavaslat nem lépett általános érvényre.

Később az ausztriai szabályok hoztak be nálunk is. Ezek megkülönböztették az egyszerű elemi és a főelemi iskolákat.

A reáliák itt sem képeztek külön tantárgyakat, hanem az olvasókönyvekben volt ezekről némi gondoskodás. A földleírásra — mondhami — „Honismo” cím alatt fordítottat bőséges figyelem.

A tanítók maguk igyekeztek érzett hiányokat pótolni, a közhasznú ismeretek szerkesztésével és iratásával. Ez ugyan nem volt rossz, de felette sok időt tett igénybe.

Igy keletkeztek a soknemű iskolai tanrendek. A tanító buzgalmatól függött a tananyag mennyiségének meghatározása.

Elemi iskoláink felekezetiiek lévén, az egyházi hatóság, valamint a kormányzati főtanhatóság megállapított tanterv kibocsátása által a tanulmányi sikert „sok” vagy „kevés” követelményeivel nem korlátozta.

Ekkor származtak leginkább az önálló történelmi, földrajzi, természetrajzi és természettani kézikönyvek a tanulók számára. Minthogy ezen könyvecskék rendszeren tudományos munkák száraz kivonatai voltak, közönségesen oly tartalommal, melyeket a növendékek meg nem értettek: szakfűriák kezdettek az ifjúság számára tankönyveket szerkeszteni, melyek segítségével az előirt tancélt elérhetőnek vélték.

Az tartatik, hogy néhány dícséretes kivétellel a kísérlet még most sem sikerült egészen. Ezért foly a vita ma is afelett, olvasmányok vagy kézikönyvek alapján tanítsuk-e a reáliákat?

Hova dől el, tudni nem, de gyanítani lehet.

Szülők, tanítók — egyrésze — orvosok, paedagógusok, irányadó szakemberek, a gyermekekre nézve túlterhelhető kézikönyveket sokallják. A tananyag mennyiségét pedig alig vizsgálják. Célszerű olvasókönyvek még eddig közre nem bocsátattak, hogyan lehetne hát a közhasznú ismereteket az ifjúság túlterhelése nélkül módszeresen betanítani? Ez oly kérdés, mely még nincs megoldva.

Vannak paedagógusok, kik a népiszkola felsőbb népiszkolában ajánlják alkalmas mód- és terszerűen szerkesztett tankönyvek használatát.

Ujabb időben néhány kitűnő paedagógus hang-súlyozza, hogy kétféle könyv használatssék, t. i. nyelv-képző, ismeret- és irodalomterjesztő.

Van továbbá a jobb paedagógusok közt olyan is, ki azt mondja, a tanító készüljön el jól az előadásra, aztán a tanulók utalva legyenek a tanító előadását jobban megfigyelni és e célra készített könyvecskébe a hallottakat, emlékezetből bejegyezni, illetve a közhasznú ismereteket leckék szerint összeállítani.

De ez ellen is sok és fontos ellenvetések hoztak fel.

Az 1868-iki népiszkolai törvény, melyet 1877-ik évben a magyarországi püspöki kar utasításokkal el-látva tett közzé, elég terjedelmesen körülírja a tankönyvekben foglalt népiszkolai tananyagot. Előfordul itt az említett tantárgyakon kívül mint új tantárgy: beszéd- és értelemgyakorlat, vegytan, mértan, tornázás, mezőgazdaság, kertészkedés, egészségtan, rajz, latinolvasás, némely helyen németolvasás és írás.

Természetesen nem könnyű dolog, nem csekély feladat ennyi sokfélét a mai kevésbé érett gyermekek emlékezetébe vésmi, még pedig akár elvont olvasmány kezelése, akár — mint nevezni szokták — száraz tankönyv bemagoltatása által.

Vannak, kik azt kívánják, hogy a helyi körülmények számbavételével egyik tantárgyra több gond fordítsassék, mint a másikra. Például a földmivelő

népnel a mezei gazdaság, iparos helyeken rajz és kézi iparág tanítását követelik inkább.

Hol van az iskolai fegyelmi eljárás, az iskolai rend fenntartása, hogy a tanításnak meglegyen a kívánt sikere. Nincs olyan foglalkozás, melynél rendszeres nélkül üdvös eredmény fejlődhet. Sok iskolában a rend, az iskolai órák egybeállással papíron megvannak ugyan, de a gyakorlatban közel sem. Pedig a rend képezi az iskolában az erkölcsi erőt.

De jegyezhetem-e a tanító sok oldalú készült-ségét, ebből kifolyó kötelességét, a népiskola feladatát? Elmeséljem-e az iskolai nevelés akadályait? Ez alkalommal teljes lehetetlen. Csak az utóbbira nézve hozok fel egy példát. A gyermekeseg többnyire egész éven át szállingóz az iskolába s úgy is maradoz ki. Nagyon sokszor éhen, szomjan, ruhátlan, tanszer nélkül fogadjuk a kényszerűségből bekullogó tanulókat.

Mi tanítók, az élet zajló tengerén fájdalommal tapasztaljuk, hogy célba vett szándékunkat a kívánt siker ritkán koszoruzza. A legjobb akarattal, igyekvással melletti is — sajnos — a népiskolai oktatást hátráló körülmények számba vételével, tananyag sokféleségével, a tanulók érettségével több osztály egyesítésével, tantermek túltömöttével nem törődve, nem ritkán olyanoktól is, kiktől az elismerés leginkább várható, egyedül a tanítók okoztatnak az oktatás ki nem elégtő eredménye miatt. Ugyan ad-e ez a nemes ügynek szolgáltatásban álló tanítónak erkölcsi erőt a jóhoz, érttem a tanító munkájához? Nem hiszem.

Egy kis kitérés ne bosszantsa kérem a tisztelt nagygyűlést. Kegyes engedelmélől ide jegyzem és elszámlálni bátorodom azon tantárgyakat, melyek a népiskola 4., 5., 6. osztályában tanítatnak, terv szerint kell, hogy tanítassanak:

I. Hit- és erkölestan ide tartozik: katekizmus, szertartás, egyháztörténelem, ó- és újszövetségi szentírás, Palestina, ministráció, stb.

II. Anyanyelv, ide tartozik: olvasás, olvassmányok kezelése, mint értelemképzés szavazás, szépirás, helyesírás, nyelvtan, mondattan, irálytan, ügyiratok.

III. Mennyiség, ide tartozik: számtan, fej- és írásbeli, mértan.

IV. Történeti tárgyak, ide tartozik: földrajz, földgömb, hazai s világtörténelem, polgári jog és kötelesség.

V. Természettani tárgyak, ide tartozik: természetrajz, természettan, vegytan, gazdaságtan, kertipar, egészségügy.

VI. Művészi tárgyak, ide tartozik: rajzolás, ének-lés, tornász, dalolás. Összesen 29½ órát vesznek hetenkint igénybe.

Ezen kívül a hazai mértékek, a síkmértan gyakorlati előadása, iratok javítása, természettani kísérletek, a fegyelmi eljárás, illetve bíráskodás, tisztaságra, rendre felügyelet, külügyvezetés, jelentések, kimutatások sokfélesége stb. nem kevés dolgot és gondot adnak a tanítónak; aki elismerésre hol talál, hol nem, aki az előforduló nehézséget erkölcsi eszközökkel legyőzni nem tudja.

A tantárgyak sokféleségét minden körülírás, terjedelmzés nélkül szárazon csak megneveztem, a tisztelt kártársak tudni fogják a tananyag mennyiségét.

Hogy félre ne értessem, szükségesnek tartom itt nyomatékosan hangsúlyozni, hogy én minden e helyen elszámolt tantárgynak egyenlően kedvelője vagyok. Ha az idő engedné, én mindegyiknek hasznát, szükségét, célját, méltóképpen eszetelném, mindegyikről egy kis könyvet írnék nemzetem javára; s ha ezek az okosabbak bírálatát kiállították — ha tehetném — minden polgár elméjébe és szívébe vésném.

Minden tantárgyat nagyra becsülök, úgy nem lehetek ellensége a léleknevelő ének és zenének, mint a szerény rajznak, a test edzése és ügyesítésére szolgáló tornász, a hasznos mértannak, a sötétséget eloszlató vegytannak, mint a természettani és mértani földrajznak, a szükséges kiállító gazdasági és kereskedésnek, drága történelmünknek, a kedves nyelvismertetnek stb. De nem lehetek az ének és zenének oly kedvelője, mint hajdan a lydiai nép volt, melyet a nép annyira kedvelt, hogy megfellebbezve ősi foglalkozásáról és hősiességéről, egészen elpuhult és elpusztult.

Amint láttuk van sok, s még sincs minden a népiskolai tantárgyak közé sorolva. Nézetem szerint hiányoznak a népiskolai munkatermek.

Rövid két hónapi tanfolyamban elsajátítható volna az ifjabb tanítóknál a háziipar, technikai előkészület nélkül. Nem óhajtók a tanítókból mesterembereket nevelni, hanem hogy a különböző kézügyességek elemeit sajátítsák el, miszerint képesek legyenek a népiskola fősztályai mellé helyezendő munkatermekben tanítani oly tárgyakat, melyek a családi körben minden nagyobb készülék nélkül gyakorolhatók s használhatók.

A fiatalabb, e tekintetben ügyes tanítók, képesek és kötelesek legyenek az iskola mellett elfekvő falkola kertet kezelni, a fatenyésztés nagy szükségét be látni, a kertipar terjesztési, ahol a méhészet és selymeszet is okserüen a nép szoktatására kezelhetnék.

Igazán kívánám, hogy ismertetnék el, miszerint a munka iránti hajlam fejlesztésének és kimutatásának céljából az ipartanulmányok felállítását minden községben szükséges.

Tagadhatlan, a tantárgy sok, az idő rövid, melyben a tananyag feldolgozható. Szóljának most már a gyakorlati emberek, hogyan osszuk be a tananyagot, még a túltömött tantermekben is hogyan viszonyítsuk a rendelkezésünkre álló idővel? hogy a legjobb eredményt elérhessük.

A főcél nem szabad szem elől tévesztetni. Főcélunk az, hogy neveljünk, tanítsunk az életnek Adjunk a hazának testben ép, erős, lélekben pedig kiművelt vallásos, erkölcsös polgárokat.

Itt ismét az a kérdés támad, hogyan tömjük tele tanítványainkat reáliákkal? Uraim, erre gondolnunk sem szabad, mert ha azon iparkodunk, hogy a tantárgyak egész légióját bele verjük a gyermekbe, úgy csakugyan az erősebbekkel elunatjuk, az erőlenekeket pedig túl fogjuk terhelni még a rendezettebb iskolák osztályaiba járókat is.

Ha az életnek akarunk nevelni, törekedjünk a leendő népből most már gyermekkorukban az elcsenevészedés magvait kiirtani gyakorlati úton és módon. Ha például sok az étel, adjunk mindegyikből a gyermeknek, de csak annyit, mennyit a gyomor megemészthet, de az asztalnál egyhuzomban sokáig ne üljön.

De hogy a kitűzött tételtől messzire el ne térjek, megújítva kérdem, érinti-e a túlterhelés vádja népis koláinkat, ha t. i. azt a sok-sok tantárgyat kezelés alá vesszük? Erre kétféleképen is lehet felelni.

Ha a tanító a tananyag szakavatott beosztását, hivatalos óráinak mennyiségét, mely erre vonatkozik, szem elől soha nem téveszti; ha az osztály növényekéinek folyton munkát tud adni; ha a módszeres kezelésre nézve tisztában áll; ha az olvasást, értelmi képzést legfontosabbnak tartja; — mert különben a növények biztosan nem haladhat — ha a népiskola szorosán vett feladatát ismeri; ha a tanító nem tör előre egyes önálló tárgyakban, hanem egyenlő lépést tart, jól tudván, hogy a népiskola a nép általános műveltségének alapvetője, hogy a népiskola önmagában befajezett tankör: nem terheli túl a növendékek lelki erejét.

De végtelenül lehet sajnálkozni azon eljárás felett, midőn fitogtatási vágyból, vagy tán egynek-kettőnek kedvéért a tanító kanyarított feladványokban valamely tárgyból, tán nem is népis, kolai, a közéletben ritkán vagy soha sem elő nem forduló, népis, kolai kép-zés körén kívül mozog. Ha a tanító felelni és beemleztetni akar, akár az olvasókönyv egyes reálikat tartalmazó olvassmányt, mielőtt azt a gyermekek teljesen átértenék, akár a szakkönyveskének minden egyes pontját, különösen akkor, midőn túltömött iskolánövendékeit egyszersmind kikérdezni nem képes, s így azok értelmi szegények lévén, sem felfogni, sem betanulni nem lesznek képesek: okvetlen túlterheltek a legjobb, a legszorgalmasabb tanulók is.

Hogy a felsőbb osztálybeli tanuló helyzete e tekintetben mily nehéz, legjobban tudja az, aki annak évek óta gyakorlatában áll. Mert hisz a népiskolának paedagógiai elvekre fektetett s egyéb tekintetek mellett a társadalmi viszonyokra is kellő figyelemmel kell lenni. A fennevezett tantárgyakon kívül oly tárgyakat is kell közölnie, melyek a nép közvetlen gyakorlati életében, gondolkodás és tovább haladás által mind szellemi, mind anyagi tekintetben felhasználhat.

Kénytelen továbbá sokszor a tanító kárhóztatni olyan megörögzött szokásokat, melyek az ottani népben gyökeredezni látszanak. Ilyen a többi közt a káromkodás, a pálinkaivás, a tévelenség, s más erkölestelen-ség. Mindezeket az iskolában a jó tanítótól nem hallja sem a szülő, sem az egyházi, sem a világi elöljáróság, csupán a tanítványok.

Az iskola nem csupán tanító- hanem nevelőintézet is.

Tanítjuk, neveljük mi sok szépre, jóra, nemes magaviseletre; szoktatjuk emberségre, istenes életre a gondviselésünkre bízott gyermekeket, mint a haza leendő polgárait; és pedig úgy, miként arra az okosság, a tanmód, saját tapasztalataink tudunk adják.

Vizsgáljunk csak tovább. Mint mondtam, a tantárgyaknak egész légiója a rövid 8-9 hónapi tanfolyamban — hozzá ez idő alatt a tömérdek kimentett és ki nem mentett mulasztás — határozottan kockáztatják az eredményt.

Hátránya a tanítás sikerének a hat éves korban a gyermekek iskolába való feladása is, alapnevelés, fejlődés, óvoda való még ezeknek. A 9-10 éves nem ritkán egész gyenge gyermek el van halmozva reáliákkal, nyelvtannal, feladványokkal s egybeekkel.

A családi kör nem mutat nyilatkozataiban semmi biztositókat arra nézve, hogy a gyermek az iskolában, vagy otthon tanuljon, figyeljen, jó erkölcsű legyen.

Pedig a gyermek a családi körben szívja be annak tiszta vagy tisztátalan levegőjét. Nem ritkán maradandó betűkkel van a gyermek szívébe, lelkébe vésvé, a házi rossz szokás, a közöny, a fásultság. Beszélhet ennek a népiskolai tanító jelleméről, erkölcséről, erényéről, szorgalmáról, szabályokról, megtanulandókról vagy végzendőkről. Ezek nagyban hátráltatják a tananyag bevezetését, az oktatás sikerét.

No de nem erről van tulajdonképpen a szó, hanem arról, hogy a tanítónak nagyon sokat kell tanítania s a tanulóknak pedig nagyon sokat kell tanulniok; s így nem alap nélkül érinti népiskoláinkat a túlterhelés vádja.

Azon megdönthetetlen igazságnak, hogy a tanító és a természet legjobb könyvek az iskolában, előbb-utóbb uralomra kell vergődnie.

Sem az olvasókönyvek, sem a szakkönyvek mindent, ami a nép életére szükséges, nem foglalhatnak magokba. Hiányosak, rövidek lehetnek ezek, még is túlterhelhetők.

Én azon tanító felett sem töröm az ítélet pálcáját, aki egy-egy módszerűen szerkesztett könyvet ad tanítványai kezébe.

Nem lesz e hasznára a gyermekeknek, ha azok az iskolában hallottakat, például történelmi eseményt, természettani tüneményt stb. könyveikben gyakori látása által elméjükbe jobban bevéssék?

Nem követünk e rosszat, ha tankönyvek használatánál, még mi tanítók is, a szülőkkel ellenszenvet támasztunk? Én az osztálytanítóra bízom a választást, ki önállóan gondolkozik, fázadozni is tud és akar.

Azt mondta egykor Bárány Iguác és igaz is: „Legyen az iskola a mi volt, az élet csarnoka.” Az lesz, ha gyakorlati irányban tanít és nevel. A legszebb elvek hajótörést szenvednek, ha az emberek ezeket nem fogják fel.

Sokan az ifjúság kárára nélkülöznék a tankönyvek használatát.

Vannak módok, melyek által lehetséges lenne a szakkönyvek használatát mellőzni. De javaember legyen, ki a kívánalomnak itt képes lesz eleget tenni, itt ugyan nem fog brillírozni, mert a gyermekek nem sokat fognak felelhetni. E módnál tekintettel kell lenni minden lelkénél a csoportosításra, hogy a tananyag közt bizonyos kapcsolat létezzék; mert tudjuk, miszerint a népiskolában a szoros elkülönítésnek nincs helye. Az órarendben felvett történelmi vagy természet-

tani lecke — e fajta olvassmány — csupán időhöz-mért módszertani kezelése értendő.

Valljuk be, hogy megvan mindegyiknek a maga jó oldala.

Ismételve legyen tehát szabad megjegyznem, hogy a sikerre nézve a mód megválasztása, nemkülönben a szorosán vett tananyag mennyisége, a tanító egyéniségétől, szakképzettségétől, az adott körülmények minőségétől függ. Igazolja ezt sokak által hirdettet ama óhaj is, hogy adassék ki olvasókönyv külön a falusi, külön a városi, külön az osztatlan, külön a megosztott népiskolák osztályainak számára.

De tán az itt foglalt elvek, feltevések, vélemények, tán nem is tartoznak a tétel megfejlesztésének keretébe? Dehogyan nem! Hisz túlterhelhetjük iskoláinkat, ha például a tanítóra tukmált elver a kezelő nem tartja meggyőződése szerint célszerűnek. Tekintve, hogy a hivatalos tantervek ideális művek, amelyeknek keresztülvitele elméleti szempontból szükséges, de más szempontból nem mindig lehetséges.

A túlterhelés nem csupán az országos tantervben tapasztalható, hanem ettől eltérő egyéb viszonyokban, amilyen okokat eddig már szétszórtan felsoroltam.

A túlterhelés okainak megszüntetése céljából szükséges: hogy

1. a már hat évet betöltött egészséges gyermekek vétesenek fel az iskolába, s azok rendszeresen feljárnak;

2. a gyenge tanulók más osztályba át ne bocsájtassanak;

3. a tanulók jól olvasni megtanuljanak, értelmi képzést nyerjenek; reáliákat betanulni tanítassanak s napoukint kikérdeztessenek;

4. az osztott népiskolák se legyenek túlnépesek, 80-nál több fel ne vétessek;

5. az osztott és osztatlan népiskola tananyagának megkülönböztetése igen természetes;

6. a szorgalmi idő pontos betartása, szept. 1-től június 21-ig megszakítlanul;

7. a munka es pihenés célszerű váltakozása, másfél órai előadás után félóra szünet;

8. az órarend közegészség tekintetéből megállapítása, de egyszersmind a nevelés- és tanítástudományi elveknek is megfelelően;

9. az iskolák célszerű taneszközökkel elláttassanak;

10. a tanítványok házi feladványokkal túl ne terheltesenek;

11. az olvasó s egyéb tankönyvek az osztály tananyagának teljesen megfelelően;

12. nyelvtani, fogalmazási gyakorlatokra, ügyiratok készítésére alkalmasak legyenek;

13. célszerű szakkönyvek se zárassanak ki az iskolából;

14. a tornász, a házipar tanítása, mint üditő s hasznos foglalkozás a tantervbe felvéssék;

15. minden községben a fősztály mellé gyakorló kertek s ipari tanműhelyek állíttassanak.

Hogy minden pont komoly megfontolásra s bő magyarázatra, szakszerű vitára szolgáltatathatna alkalmas, mondanom sem kell.

Frédrik János.

A közönség köréből.

Mohol, 1886. szept. 3.

Valasz közügyeink új Messiasának.

Bizonyos moholi községi képviselő Jeremiádatk zeng a „Bácska” 68. számában és előre vést jóslva, mondogatja, hogy jaj a községi lakosok zsebeinek a járás felosztása után.

„A járásosztás rengeteg (sic!) költségbe verte községünket” — ugymond. Ugyan tegye szívére kezét és kérdezze meg lelkiismeretét az a községi virilista képviselő, ki oka a járásosztási rengeteg költségnek?

Anélkül, hogy a nemosztás mellett küzdő kisebbséget — magyarságot! — megkérdézték volna, éppen e virilista képviselő volt azon clique-nek egyik matorja, mely az osztók ügyvédjének 16000, a nem osztókénak, kit szintén a nemosztó párt megkérdéztése nélkül ok fogadtak föl, 4500 forintot szabtak ki munkadíjra.

Az ügyvédi díjazásba én, mint a kisebbségnek, a nem osztó pártnak tagja, be nem folyhattam.

Kérdem már most, ha a kedves jayveszklő ur a szomorú végnek társaival kezdetet nem adott volna, ha járásosztási költségekre majd 30000 frtot nem szavaznak meg; ha a járást épségében megtartják és a jövőben 50000 frtra devalválódó jövedelmet a nem osztás által — melynek híve én voltam! — 100.000 frtban tartják meg, ugyan ki lesz az oka, ha mélyebben kellen a községi lakosok zsebeibe nyulni?

A hazugságot az ördög kezdette, utána mesterileg Judás folytatta, kérdem, nem szígyenlen a virilista képviselő ur ezek követője lenni? „Csupa jó barátság-ból!” etc. Vegye tudomásul a rosszul informált és vakmerően hazug képviselő, hogy én Békeffy ügyvéd ural soha nem is beszéltem, annál kevésbbé tettem és tettem neki, mint jóbarátunk szolgálatot. Egyébként, ha valaki vizsla módjára szaglalódik, keres is, — nem mindig talál! ez a feleletem a „képviselő”-nek jól értesültégre! Hogy Békeffy ügyvéd ur érdekében nem azt tettem, mit a képviselő ur állított, azt tudják a jelen voltak. Hogy a képviselő testületben a ficánkoló képviselő kisebbséget leszavaztattam és le szoktam szavaztatni, annak oka az, hogy nem hirdetem ugyan szóval oly fönnen a nép javára irányuló törekvéseimet, de tettemben az igazságérzettel bírok csak ezt látják.

A kath. felekezeti óvodáról ezt iratja a képviselő ur: „oda más vallásnak fel nem vehető, ezen érvel utasítottak vissza.” Ez se áll! Az lett kimondva, hogy ha a kath. gy-rmeknek be nem töltének az óvoda-termet — vannak 250 egynehányan — úgy a zsidó gyermekek is befogadtatnának; de azt kívánna talán, hogy a kath. felekezeti óvodában a zsidó gyermekeknek adassék az elsőség? Tudja e a községet és különösen engem a zsidók iránt szűkebbülésgéről vádoltató képviselő azt a latin közmondást: „Dix-ris ingratum, dixeris omne malum”, no ha nem tudja, majd megmagyarázza neki az, ki közleményét megírni szives volt.

Naptár.

Szeptember.

Havi és heti nap	Katholikus naptár	Protestáns naptár	Görög-oroszos naptár
7 Kedd	Regina sz. vt.	Regina	26 A dr. és Natál.
8 Szer.	Kisasszony n.	Kisasszony	27 Libér
9 Csüt.	Gorgon vt.	Gorgon	28 Mózes rem.
10 Pént.	Tol. Miklós h.	Jodók	29 Sz. Iván lefej.

Felelős szerkesztő: Dr. MOLNÁR ISTVÁN LAJOS.
Laptulajdonos és kiadó: Bittermann Nándor.

HIRDETÉSEK.

403. szám.

1886.

Árverési hirdetmény.

Alulírt kiküldött végrehajtó az 1881. évi LX. t. c. 102. §-a értelmében ezennel közhírré teszi, hogy a hódásági kir. járásbírósg 767. sz. végzése által Kruetz János és Eirich László javára Antity Jusztin ellen 350 frt tőke, ennek végzése szerinti napjától számítandó kamatai és eddig összesen 27 frt 70 kr. perköltég követelés erejéig elrendelt kielégítési végrehajtás alkalmával bíróság lefoglalt és 756 frtra becsült 64 sertésből álló ingóságok nyilvános árverés útján eladandak.

Mely árverésnek a 2743/1886. számú kiküldést rendelő végzés folytán a helyszínén, vagyis Hódásági községhez tartozó leendő eszközésére 1886. évi szeptember hó 11-ik napjának délelőtti 10 órája határidőül kitűzettek és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok ezen árverésen, az 1881. évi LX. t. c. 107. §-a értelmében a legtöbbet ígérőknek becsáron alul is eladni fognak.

Az elárverezendő ingóságok vételára az 1881. évi LX. t. c. 108. §-ában megállapított feltételek szerint lesz kifizetendő.

Kelt Hódásághon, 1886. évi szeptember hó 1-én.

Oltványi Gyula,
kir. bir. végrehajtó.

1300. sz.

1886.

Pályázati hirdetmény.

Katymár községében leköszönés folytán a község szülésznői állomás üresedésbe jövén, alulírott elüljáróság által annak betöltésére pályázat hirdettetik.

Az állás javadalma 105 frt készpénz, 2 öl tüzelőfa, 6 pozsonyi mérő kétszeres buza a községtől, továbbá szülési eseteknél mindenkor 60 kr mellék illetmény.

A választás napja folyó évi szeptember hó 22-ére tűzött ki.

Felhivatnak tehát mindazok, kik pályázni óhajtanak, hogy az oklevéllel és esetleg működési bizonyítvánnyal felszerelt kérvényeiket a választást megelőző 2 nappal, vagyis szeptember hó 20-ig bezárólag a községi elüljárósághoz annál bizonyosabban nyujtsák be, mert a későbbben érkezők tekintetbe vétetni nem fognak.

Katymáron, 1886. augusztus hó 29-én.

Olah László, Zelity Melchér,
jegyző. 3-1 bíró.

Bérbe adandó

54 hold szántó föld, 2 hold kaszálóval, a bezdáni kongótégla-út mentén, a volt Sztanimirovics Pál szállása mellett. Közelebb értekezhetni a szerb temető-utca 4. szám alatti házban

Konyovics Demetrovics Emiliánál.

JEGYZÉK.

Éz 1886. évben förtéft szemzésekéről, melyekhez a gyümölcs-ágak Szabadka város nagy gyümölcsös kertjéből folyó évi július hó 6-án hozattak.

Tétel szám	A gyümölcsfajok megnevezése	A szemzések elhelyezése
Téli alma :		
I.	Török Bálint	Szemzés alá vétetett 8./VII. 1886. s pedig 4. tábla, 8. szakasz 7. sorában.
II.	Királyi kurta szárú	
III.	Zöld pepin	
IV.	Monsin inkorabl	
V.	Arany rainett	
VI.	Fehér carvil	
VII.	Szeresika igazi honi	
Nyári alma :		
VIII.	Piros	IV. tábla, 3. szakasz 5. sorában.
IX.	Szentiváni édes	
X.	Wirginai róza borizú	
XI.	Kétszer erő korai	I. tábla, 1. és 2. szakasz 4. sorában.
XII.	Fekete spanyol	
XIII.	Nagyfaj honi	IV. tábla, 5. szakasz 4. sorában.
Cseresnye :		
XIV.	Fekete ropogós (későn erő)	IV. tábla, 4. és 2. szakasz 5. sorában.
XV.	(Színes) Brüttner viasszinü	
XVI.	Fekete ropogós	II. tábla, 4. szakasz 5. sorában.
XVII.	Büttner-féle sárga viasszinü	
Alma :		
XVIII.	Szentiváni korai édes	IV. tábla, 3. szakasz 2. sorában.
XIX.	Kétszer erő nyári	
Körte :		
XX.	Árpával erő korai	III. tábla, 3. szakaszban két-két sorban, hat sorban álló vadonc fákban szemzettek.
XXI.	Muskatár nyári szagos apró faj	
XXII.	Giffart vajonc (vajkörte)	Lásd XII. tétel alatt kiegészítve.
XXIII.	Fekete spanyol	
Meggy :		
XXIV.	Callville piros ősz	Beszemzetett III. tábla, 3. szakasz három-három sorban, összesen 12 sor.
XXV.	Karton ősz	
Körte :		
XXVI.	Császár ősz	A következő fajok a saját herti alanyokból lettek 1886. ében beszemzve s pedig :
XXVII.	Clairgon (Klerzso), kitünő finom és jó zamatu	
1	Karton nyári	Beszemzetettek és elhelyezettek III. tábla, 3. szakasz 17. sorában.
2	3. sor. Fontos nagy faj	
3	Izenbárti nyári és téli faj	a régi felső alanyfák között szemzettek be.
4	2. sor. Dokszy nyári jó korai	
Szilva :		
5	Duranci nagy téli faj	

Kelt Csantavéren, 1886. évi július hó 30-án.

Hajdufy Károly,
jegyző,
kertek felügyelője.

Nem járt-e a zsidókkal bőkezűen el a község, midőn az alig 30 egynéhány zsidó gyerek számára oly szép iskolát építtetett, hogy sem a katolikusok, sem a szerbek nem dicsőíthetnek szebb iskolával?

A szerkesztő ur megjegyzéséből erre: „A község a felekezetteknek csak számarányuk szerinti segélylyel tartozik”, az a mondani valóm, hogy a törvénynek ezen intézkedése Moholon hatályon kívül helyeztetett azáltal, hogy a járásosztási egyezség szerint, ezután egyházi és iskolai célokra nem számarány szerint tartozik a község utalványozni, hanem a szükséghez képest. Kérdelem, ha a jövedelme a községnek ugys felényire csappant le, méltányos-e 15 zsidó gyerekek óvodát állítani, mert 250 egynéhány kath.-nak van.

Láthatja a m. t. olvasóközönség és a t. szerkesztő ur, hogy a képviselő sok hazugságot tartalmazó és más által készített cikkére nem reflektálni részéről annyit lett volna, mint az ellenem igaztalanul felhozott vádakat tudomásul véve, azokat hallgatásom által igazakul elismerni.

Dr. Nagy Kálmán,
községi és t. megyei járásorvos.

Válasz

a „Bácska“ 61-ik számára.

Érdemes volna s reám nézve persze előnnyel járna részletesen elmondani az egész dolgot úgy, amint van; hogyan s miért készült az a cikk? De én azt nem tehetem; először: mert általában tisztelettel s becsüléssel viseltetem azon osztály iránt, melyhez a közlemény értelmi szerzője tartozik; másodsor: mert meg vagyok győződve, hogy a hatóság végre is tuljár N. N. uram eszén s el fog bánni avval az emberrel úgy, amint megérdemelte s ezáltal közvetve nekem is meglesz az elégtételelem. És ez (hogy t. i. egyet-mást el kell hallgatnom) védelmemre elég hátrányos.

A közleményre magára, mint mondtam, nem fogok részletesen felelni. Általában kijelentem, hogy az ami benne foglaltatik, enyhén szólva, nem felel meg a valóságoknak.

Ami pedig különösen a tanítói működésemet illeti, biztosítom a cikkíró urat s annak értelmi szerzőjét is és általában mindenkit, hogy abban a legjobb megjegyződésem, lelkiismeretem szerint járok el* (de semmi esetre sem tiltott módon.) S ha, esetleg, nem tehetek bunyevác ajkú 116 tanulóval bíró kültéri osztatlan iskolában annyit, mint más még szerencsésebb viszonyok között működők tehetnek, az talán nem egészen az én hibám. Ami pedig az ellenőrzést illeti, hát arról is, köztudomás szerint, meglehetősen van gondoskodva. A szülőknön kívül van helybeli iskolaszékünk s iskolaszéki elnökünk; van két főtanfelügyelőnk; egy érseki hivatalos iskolátogatónk s egy kerületi tanfelügyelőnk.

„Neven“-re vonatkozólag az a megjegyzésem, hogy én itt is szorosán a törvényhez ragaszkodom; mellékes, meg nem engedhető, törvény- és hazaellenes szándékaim nincsenek. Ha csak az nem pánszlávizmus, hogy bunyevácnak születtem, hogy szeretem és védem az igazságtalan és méltatlan megtámadtatások ellen anyanyelvemet, hogy a bunyevácokkal bunyevácul beszéllek, hogy bunyevác tannyelvű iskolában — a magyar nyelv mellett — bunyevácul is tanítok, hogy országgyűlési képviselőnk beszámolóját, az ő fölkérése folytán, bunyevácul elmondom, hogy a feljethetetlen emlékü Kubinszky püspök s főtanfelügyelő fölhívására és az ő beleegyezésével bunyevác reáliákat összeállítottam és hogy azok kiállításáért a tanítói 475 frt évi fizetéséből (Garán annyi volt) összetakarított 170 frtot a könyvnyomdára fizettem (hogy belebuktam az természetes), hogy horvát és szerb újságokat is olvasok (bunyevác heci és napilapok hiányában) s végre hogy a „Neven“-nek szerkesztője vagyok. Ha emberi gyaroltságom következtében minden jó szándékaim mellett valamiben, valamikor vissza fogok élni a szólásszabadsággal s a sajtótörvény oltalmával, ugy bizonyosan nem fogom kikérülhetni a törvényes vizsgálatot s esetleg a büntetést is.

Legjellemzőbb azonban az egész közleményben nagyságos Czirtusz Ferenc, kir tanácsos s főtanfelügyelő urra vonatkozó rész. Csupa keresztényi és kollégiális szeretetből, kihívó módon szembeállítják itt az én állítólagos tiszteletlen viselkedésemmel Önagysága (?), általam legmélyebben tisztelt nevét.

Egyébként én azt hiszem, hogy a „Neven“ 6. számában Önagysága személyét illetőleg a kellő tisztelet nem hiányzott; de ha mégis annak tartalma illetékes helyen — nagy sajnálatomra — szintén félremagyaráztatnék, ugy ezennel kijelentem: hogy a nevezett cikk szelleme korántsem akart lenni sértő Önagyságát illetőleg, hanem ellenkezőleg elismerő, magasztaló. Csak a rosszakarat, felületesség s tudatlanság volt képes abból tiszteletlenséget kiolvasni és nem más.

Mándich Mihály.

(Nehogy e disputa tovább folyjék, konstatálnunk kell, hogy 1. Mándich ur egyáltalán nem is kísérli meg az ellene felhozott vádak részletes cáfolatát. 2. E levele folyamán nemzetiségi nézeteit illetőleg korrekt és indokolt álláspontot foglal el. 3. Tagadja az inkriminált cikk szerzőségét, ami ügyes fogás ugyan, de nem képezhet komoly mehetséget. A „Neven“-nek 5. és 6. számában foglalt, részint politikai, részint személyes jellegű szövszerinti vádak, egészen érintetlenül hagyja. Így tehát alig van más mód, mint hogy az ő illetékes hatósága Kalocsáról nyujtsa neki minél előbb alkalmat a saját tisztázására. Ez annyival inkább kívánatos volna, mert nem lehet valami abszurdabb dolgot képzelni, mint hogy a világ előtt egyes bunyevác kézsősülöttek a hazafiság dolgában megközelíthetetlenek ismert kath. klérus talárjával takaróznak s mikor számon kéretnek tetteik, ibis redibis módon azt sejtessék a világgal, hogy azt a cikket valamelyik papunk írta. Mert ha írta, feleljen érte; ha nem pap írta, viselje érte más a gyanút és megszólást. A kalocsai főmegyében hazafiatlan tollu papot még nem láttunk, tehát jó lesz az első gyanuval tisztán leszámolni. Szerk.)

* Egyébként a „cárról“ vagy „Budapest nevezetességéről“ tankönyvecskémbe, a 6. oldalon szóról-szóra ez áll: „Budimpesta (Budapest). Ovo je prva i u našoj zemlji najveća i najljepša varoš. U Budimpešti je stan magjarskoga kralja, tu stanuje vlada i drži se zemaljski sabor i tu je zemaljski muzej.“ S én eszerint tanítok.

Hirdetmény.

A palánkai kaszinó-egylet, kávéház, ehez tartozó lakhelyiségek és egyleti helyiségeit, kávéházi, illetve vendéglősi üzemre, folyó évi november hó 1-étől három évre a legtöbb bért ígérőnek bérbe adja, mely célból az árlejtés megtartási határidejéül **folyó évi szeptember hó 19-ik napjának délelőtti 9 órája** kintüzetik és a palánkai kaszinó-egylet helyiségében fog megtartatni.

Pályázni szándékozók fölhívatnak, hogy az árlejtés megkezdése előtt bánatpénzül 500 frtot készpénzben alulírott kezéhez letegyenek.

Az árlejtési föltételek alulírottán meg tudhatók, a helyiségek pedig mindenkor megtekinthetők.

Palánkán, 1886. évi augusztus hó 24-én.

3-3

Az igazgatóság.

Ad 405. sz.
ex 1886.

Árlejtési hirdetmény.

Vaskút község előjárósága által ezennel közhírré tétetik, hogy a községi jegyző részére megvásárolt lakásban eszközendő javítások és módosítások — melynek alapos körülírása az árlejtési feltételekben megtekinthetők — találtak szükségesnek, s így ezen munkálatok teljesítésére 400 frt o. é. kiküldési ár van megállapítva.

Az árlejtést kívánók 10%-os bánatpénzzel ellátva **folyó évi szeptember hó 11-én** megjelenni felkéretnek.

Kelt Vaskúton, 1886 évi augusztus hó 29-én.

Jegyző ur szabadságon:

Szatmáry József
aljegyző.

Lagner Antal
3-2 bíró.

Ház bérbeadás.

Belvárosban Basa-utca 199. szám alatt, a lakályosság és kényelem minden igényeinek megfelelő

lakóház

folyó évi november hó 1-től kiadó.

Ugyanott két, esetleg egy nagy **bor-pince**

is azonnal bérbe vehető.

Bővebb értesítés **Kovácsfi Alajos** urnál (Bezdáni-út) nyerhető.

3-2

A tulajdonos.

Vendéglő eladási hirdetmény.

Ó-Kanizsa, 15 ezer lakossal bíró mezővárosában a piac-téren, évek óta vendéglőül használt házamat örök áron eladni szándékozván, azt ezennel közhírré teszem.

A telek maga 650 □ öl terjedelmű, melyen a következő épületek s helyiségek vannak építve, u. m.: a főépületben van egy csapszék, 1 községes ivószoba, 1 előszoba, 1 biliard (nagy) terem, 3 vendégszoba, 1 konyha, 1 éléstár, a vendéglős számára 1 lakszoba. Az alsó épületben van: 1 mosó-konyha, 1 szoba. Van végül: 2 istálló, 3 szín, 1 jégverem.

Az udvar egyrésze zárt és parkirozott, melyben tekepálya (kuglizó) van s mely igen keresett nyári mulatóhely. A teleken van szőlős és gyümölcsös kert is, mely rendszeres kezelés mellett a vendéglő évi gyümölcs és szőlő szükségletét bőven ellátja.

A főépület összes helyiségei a szükségessékel beburorozvák, miket a vevő — ha akar — átvehet.

A vendéglő ára mérsékelt; fizetési föltételei pedig igen kedvezők, melyek nálam — mint háztulajdonosnál — minden időben meg tudhatók.

Zentán, 1886. évi szeptember havában.

Homay János,

3-1

a „Magyar király“ szálloda bérlője.

Bérbe adandó

folyó évi november hó 1-étől a felsővárosban levő 150. számú egész ház, mely kényelmes lakásból áll. Bővebb értesítést nyerhetni a tulajdonosnál.

3-3

Bikár Lázár.

LISZT-ÜZLET MEGNYITÁS.

Van szerencsém a n. é. közönséget tisztelttel értesíteni, hogy a főtca **Sztaninirivics-féle házban**

LISZTRAKTÁRT

nyitottam, melyben **legjobb minőségű buza- és rozs-lisztet lehető legolcsóbb árak mellett fogok kiszolgáltatni.**

Főtörekvésem leendő, pontos és lelkiismeretes kiszolgáltatás által tisztelt vevőim bizalmát teljes mértékben kivívni.

Magamat a nagyérdemű közönség pártfogásába ajánlván maradok Zomborban, 1886. augusztus hó 30-án kitünő tisztelettel

Loschitz Ignác,

első báltaszekei lengermalom zombori képviselője.

Házbérbeadás.

Szelence külvárosban, élénk forgalmu helyen: a sztapári és bátya utca sarkán, — az országos és hetivásár hely közelében fekvő, s jó karba helyezett lakház — mely áll: 5 csinos tágas szoba, 1 felső-konyha, 1 tágas felszer, 2 istálló, 1 alsó-konyha, 1 cselédszoba, 1 nagy pince — s végül igen tágas udvar és konyha-kertből **1886. évi november hó 1-től** számított egy vagy több évre, előnyös feltételek mellett, **vendéglő helyiségül** bérbeadandó.

Kivánatra azonban magán lakháznak is kiadattatik.

Bővebb értesítéssel szívesen szolgál a tulajdonos: **Thurszky Zsigmond ügyvédjelölt** (lakik a vásártéren).

A KÖZELGŐ TANÉVRE.

Mint hogy folyó évi szeptember hó 1-ével a nép- és közép-, valamint egyéb más iskolák kezdődnek, bátorodom ezennel könyvüzletemet a t. tanítóknak, tanároknak, tek. iskolai hatóságoknak tiszteletteljesen ajánlani. A Franklin-társulat, Szt. István-társulat, a m. kir. egyetemi könyvnyomda kiadványai, valamint minden más, bármely nyelven és bárhol megjelent és hirdett könyvek és tanszerek egy és ugyanazon áron nálam minden időben megvásárolhatók. A megrendeléseket vidékre leggyorsabban, pontosan és lelkiismeretesen mint eddig, úgy ezennel is a legnagyobb készséggel fogom eszközölni.

Kelt Zomborban, 1886. évi augusztus hóban.

KARAKASEVICS MILIVÓJ, könyvkereskedő.

(Bikar S. ur házában, főtca.)

VÉGELADÁS.

STANKOVICS OLGA fűszerkereskedésében

a „**FEKETE KAKAS**“-hoz

VÉGELADÁSA A FÜSZERÁRÚKNAK

a legolcsóbb ár mellett.

Az üzletberendezés állványok stb.ivel

a legolcsóbb ár mellett kaphatók.

Tisztelettel

STANKOVICS OLGA.

357. szám.
1886.

Árverési hirdetmény.

Alulírt kiküldött végrehajtó az 1881. évi LX. t. c. 102. § a értelmében ezennel közhírré teszi, hogy a hódásági kir. járásbírótság 2067. számú végzése által a kulai takarékpénztár javára Trnka János ellen 140 frt 72 kr. tőke, ennek 1885. évi január hó 15. napjától számított 6% kamatai és eddig összesen 54 frt 46 kr. perköltség követelés erejéig elrendelt kielégítési végrehajtás alkalmával bíróság lefoglalt és 506 frtra becsült lovak, gabona és házi eszközökből álló ingóságok nyilvános árverés útján eladatnak.

Mely árverésnek a 2580./1886. számú kiküldést rendelő végzés folytán a helyszínén, vagyis Pivnica községhezánál leendő eszközölésére **1886. évi szeptember hó 16. napjának délelőtti 10 órája** határidőül kintüzetik és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok ezen árverésen, az 1881. évi LX. t. c. 107. § a értelmében a legtöbbet ígérőnek becsáron alul is eladatni fognak.

Az elárverezendő ingóságok vételára az 1881. évi LX. t. c. 108. § ban magállapított feltételek szerint lesz kifizetendő.

Kelt Hódásághon, 1886. évi szeptember hó 3-án.

Oltványi Gyula,
kir. bír. végrehajtó.

1881. sz.
1886.

Árverési hirdetmény.

Almás község képviselőtestületének 1886. évi augusztus 28-án tartott közgyűlésén hozott határozata értelmében Almás község határában gyakorlandó vadászati jog bérletére nézve fenállt eddigi szerződést feloldotta s új árverést rendelt el, mely **folyó évi szeptember hó 12-én délután 4 órakor** fog a község háza tanácstermében megtartatni.

A bérlet a megszüntetett szerződés hátralevő idejére vagyis 1886. évi augusztus hó 15-től számított 3 évre s így 1889. aug. 15-ig tart.

Kiküldési ár az eddigi bérösszeg vagyis évi 79 frt 16 kr.

Egyéb feltételek az eddigiéik, melyek e község jegyzői hivatalban a szokásos hivatalos órák alatt mindenki által betekinthezők.

Almás, 1886. évi augusztus hó 28-án.

Arnold Antal,
jegyző.

Tobler József,
bíró.

405. szám.
b. v. 1886.

Árverési hirdetmény.

Alulírt kiküldött végrehajtó az 1881. évi LX. t. c. 102. § a értelmében ezennel közhírré teszi, hogy a hódásági kir. járásbírótság 3072-ik számú végzése által Roston Proctor cég és társai javára Werni Bálint ellen 900 frt tőke, ennek végzése szerinti napjától számított kamatai és perköltség követelés erejéig elrendelt kielégítési végrehajtás alkalmával bíróság felül foglalt és 1700 frtra becsült gőzesplógép és házi eszközökből álló ingóságok nyilvános árverés útján eladatnak.

Mely árverésnek a 2594./1886. sz. kiküldést rendelő végzés folytán a helyszínén, vagyis Filipova község házában leendő eszközölésére **1886. évi szept. hó 14. napjának délelőtti 10 órája** határidőül kintüzetik és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok ezen árverésen, az 1881. évi LX. t. c. 107. § a értelmében a legtöbbet ígérőnek becsáron alul is eladatni fognak.

Az elárverezendő ingóságok vételára az 1881. évi LX. t. c. 108. §-ában magállapított feltételek szerint lesz kifizetendő.

Kelt Hódásághon, 1886. évi szeptember hó 3-án.

Oltványi Gyula,
kir. bír. végrehajtó.